

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на докторант Калина Тилко

На тема „Културните събития като двигател на местното туристическо развитие: ефекти, свързани с обявяването на Пловдив за Европейска столица на културата 2019“

за присъждане на научно-образователна степен доктор в професионално направление: 4.4 Науки за земята, научна специалност: „География на рекреацията и туризма“

Калина Тилко е редовен докторант, зачислена със Заповед № РД 20-1040/17.06.2020 г. с научен ръководител доц. г-р Елка Дограмаджиева. Тя е отчислена с право на защита № РД 20-1620/25.09.2023 г. Основният текст на дисертационния труд е 222 страници, използваната литература съдържа 225 заглавия, от които 124 на чужди езици, 20 таблици и 36 фигури в текста, 9 приложения, от които 3 са анкети и въпросници, а останалите – изчисления на автора по данни на НЦИ. Докторантката има 2 публикации по темата на дисертация.

Представеният дисертационен труд е завършено научно изследване от съдържателна гледна точка. Обект на проучването е домакинството на ЕСК, - гр. Пловдив 2019, за която има вече немало изследвания, но с акцент върху туризма те са недостатъчно. Проблемът за ролята на Европейска столица на културата (ЕСК) в полза на градското развитие през туризма е изключително актуална. Посочените цели, задачи и очаквани резултати в Увода са ясно формулирани и засягат проблема за въздействието на ЕСК върху местното туристическо развитие. Докторантката си поставя за цел да анализира процесът по реализация на инициативата, като обърне внимание върху икономическите и социални сфери, на които тя влияе, както и оценката на различните заинтересовани страни за ефектите. От гледна точка на нейния предмет на изследване тя акцентира и върху взаимовръзката и взаимовлиянието между развитието на туризма и процесите в културната сфера. Задачите са формулирани много точно и последователно и стоят в пряка връзка с основните изследователски цели.

В Първа глава е описан контекстът и идеите, отнасящи се към връзката между местното туристическо развитие и Европейска столица на културата. Изясняват се теоретични постановки и основни понятия, свързани с инициативата ЕСК, въвежда се класификация на събитийния туризъм с оглед на мястото на културата в тях. Струва ми се, че работата би спечелила, ако понятието „местно развитие“ се доуточни, като се има предвид спецификата на обекта на изследване – градска територия и се обърне внимание именно на градското развитие.

Втора глава изяснява проучвания на ефектите от инициативата Европейска столица на културата в различни дестинации, а акцентът е поставен върху изследователската методология, подходи и резултати. Този преглед е много прецизен и подробен и представлява критически прочит на досегашните проучвания. Това дава възможност на докторантката да разработи методика на собственото си изследване, съобразно научните цели, които тя самата си е поставила. Тук много ясно проличава връзката между теория и емпирия, описание и анализ, които тя превръща в линия, пресичаща целия дисертационен труд. Методологията и подходите, които докторантката прилага, са добре обмислени и са синтез между съществуващите научни методи в изследванията на културата и туризма, но предлага и собствени методологически инструменти, които са подходящи за анализ на емпиричния материал, с който тя работи.

Много подробна е следващата Трета глава, която представя реализацията на инициативата Европейска столица на културата в Пловдив. Докторантката разглежда както нейната предистория, така и културните инициативи след приключване на събитието, но не и на инициативата. Проучването ѝ достига до края на 2023 г. Този материал показва динамика на социокултурния и икономически процес и е изключително добра база за анализ и аргументирани изводи. Все пак, фокусът към категорията „местно развитие“ ограничава в известна степен докторантката, защото това не ѝ позволява да се задълбочи към отношенията и взаимодействието между местно – градско – регионално развитие. Калина Тилко много добросъвестно е представила етапите на развитие на идеята и осъществяването на инициативата ЕСК 2019 и макар да показва данни за развитие на туристическата инфраструктура в Пловдив и областта, те не намират отговор в нейните анализи. Не се виждат и преки

изводи от информацията за водещите проекти и тяхната роля за изграждане на образа на града и решаването на значими социални и икономически проблеми и/или трудности чрез инструментите на културата. Разбира се, нейният фокус е туризмът, но промяната на градската среда е важен фактор и за развитието на приоритетния за изследването сектор. Смятам, че прегледът и изводите от предишните проучвания на Пловдив ЕСК е важна стъпка към собствените изследователски виждания и изграждането на методологически инструментариум. На тази основа е изграден собствен модел за проучване на влиянието на мащабни културни инициативи върху туристическото развитие на дадена дестинация е добре аргументиран, а както виждаме по-нататък – и добре работещ за целите, които докторантката си поставя.

Естествено продължение на фокуса към културните събития като генератор на развитието на туризма е следващата Четвърта глава. В нея анализът е насочен към развитието и управлението на туризма, както и въздействието на културата върху растежа на туристическата инфраструктура и конкурентноспособността на туристическата дестинация Пловдив. Много добре се вписват и анализите на съвременни тенденции в развитието на туризма във връзка с ефектите от ЕСК Пловдив 2019. Обърнато е сериозно внимание на резултатността в сферата на организацията и управлението на туризма, на предлагане и търсене на туристически продукти и преките влияния върху развитие на туристическата база, а следователно и върху критериите за качество при туристическите услуги. Много добре са съчетани данните, получени от предишни изследвания и собствените проучвания.

В последната Пета глава вече се набелязват ефектите от инициативата Пловдив ЕСК 2019 през погледа на различни заинтересовани страни. Тази част е изградена основно от данни от собствени проучвания, интервюта и анкети, които са сравнени с вече публикувани материали и анализи. Описанията, анализите и изводите в тази глава намирам за приносни. Основните ефекти са изведени в няколко групи: нагласи и възприятия на местните жители и тяхната оценка, ефекти върху туристическото предлагане, ефекти върху туристическото търсене, предлагане, поведение и очаквания, ефекти върху утвърждаването на Пловдив като туристическа дестинация и ефекти върху местната среда. Анализите и изводите са изключително подробни, като се засягат различни сфери – икономическа, социална, културна. Ефектите и

промените са сравнени и с други градове ЕСК (Пафос, Марибор, Ливърпул, Марсилия), и на тази основа се извеждат оценките.

В структурата на дисертационния труд се забелязва връзката между теоретични виждания и собствена научна гледна точка, която е добре балансирана в цялата работа. Може би е добре, да обърне внимание за един от ефектите от местното развитие на туризма, а именно градското развитие – не само като календар на събитията и икономически ползи, но и като идентичност, социална тъкан, усещане/преживяване и участие на гражданите. Имам предвид също, че местното развитие е по-широко понятие, докато градското развитие има по-специфични характеристики, а туризмът се проявява като ускорител на важни процеси, които влияят върху особеностите и състоянието на градската общност. Така Калина Тилко би могла по-добре да осмисли влиянията на туризма, следвайки прекрасната класификация на Константинос Андриотис, както и на изследователите на туристическия сектор въобще.

Що се отнася до преживяване и гражданско участие, което в Пловдив действително е забележително по време на ЕСК, могат да се консултират автори, работещи върху културните политики и тяхното прилагане днес, за да обоснове по-добре мотивацията и ползите от участието на гражданите. Културните политики, вкл. и тази за ЕСК са важни при анализ, вкл. и за развитие на туризма. Както, разбира се и обратното – развитието на града вследствие от новаторски подходи в туризма. Така тази връзка между култура и туризъм ще бъде показана в нейната взаимосвързаност, а не само като проява в отделни видове туризъм – културен, събитиен, фестивален и т.н. Разбира се, моят поглед е антропологичен и тя ще прецени дали би искала да ползва някои от препоръките, които получава от мен.

Приложеният автореферат представя коректно съдържанието на дисертационния труд. Справката за приносите е обективна. Публикациите на докторантката по темата на дисертационния труд са две на брой. Документите и материалите, представени от нея, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответните правила на СУ

„Св. Климент Охридски“ за провеждане на конкурси за придобиване на образователната и научната степен „доктор“.

Като цяло намирам работата на Калина Тилко за аналитична и приносна в анализите ѝ за ролята на културните събития като двигател на местното туристическо развитие и в частност по примера на ЕСК. Докторантката умее да формира свое мнение и аргументирано и с доказателствен материал да го защитава. Като имам предвид достойнствата на дисертационния труд и казаното по-горе предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Калина Красимирова Тилко образователната и научната степен ДОКТОР в професионално направление 4.4 Науки за земята, научна специалност: „География на рекреацията и туризма“.

10.10.2024

Пловдив

доц. г-р Красимира Кръстанова